

starinoslovje in nam podal slovensko starinoslovsko terminologijo. V svojem času, to se pravi v obdobju, ki je živel v duhu narodnega prebujenja, je veljal za pomembnega strokovnjaka, čigar glas je segal tudi preko meja slovenske zemlje. Zgodovina, geografija, arheologija in etnologija se v njegovih spisih lepo dopolnjujejo.

Predavanja in končna diskusija so bila na programu prvi dan tolminskega srečanja, v soboto 9. oktobra. Prvotno je bilo srečanje predvideno v Novi Gorici, toda zaradi potresa, ki je močno poškodoval grad Kromberk, je bil sestanek prenešen v dom JLA v Tolminu. Predavanja so bila dopoldne in popoldne. Delo Simona Rutarja so ocenili prof. Bogo Grafenauer z zgodovinskega, dr. Valter Bohinc z geografskega in dr. Jaro Šašel z arheološkega stališča. Dr. Željko Rapanić, direktor splitskega muzeja, je imel predavanje o Rutarjevem službovanju v Dalmaciji. Za etnologe najbolj zanimivo predavanje je imel dr. Milko Matičetov, ki je poudaril, da bi bilo pri določanju Rutarjevega mesta v slovenski etnologiji treba najprej spoznati njegovo zapuščino in neobjavljeno arhivsko gradivo, kjer so zbrani številni pregovori, zgodbe in ljudske pesmi, rokopisi o imenoslovju, raznih jezikovnih vprašanjih, ljudskem jeziku in izrazih. Vse to rokopisno gradivo, ki je pomešano z različnimi zapiski o predavnih, geografskih podatkih in kartami, pa tudi čisto navadnimi povabili, hrani danes rokopisni oddelk v NUK. Ker kaže, da bo ta material še dolgo neobdelan, bi bilo nujno, kot je dejal dr. Matičetov, da bi NUK uredil kartoteko, še bolje pa bi bilo, če bi to napravil nekdo, ki se spozna na Tolminsko. Med njegovimi objavljenimi članki, ki so pomembni za naše narodopisje, samo nekaj primerov: Kralj Matjaž v slovenskih narodnih pesmih in pripovedkah, Slovenske pripovedi o morju, Slovenske pripovedi o jezerih, Knez Pes—Marko, Ocena Scheiniggovih Narodnih pesmi koroških Slovencev... Predavanje je dr. Matičetov končal z izvirno ljudsko pravljico, Kako je bog ustvaril ženo iz pasjega repa, ki jo je Simon Rutar zapisal na nekem svojem popotovanju po Goriškem.

Zadnji je imel predavanje prof. Branko Marušič, ravnatelj goriškega muzeja in organizator tega srečanja. Sledila je še krajša diskusija.

Pred popoldanskimi predavanji smo si lahko ogledali razstavo, kjer so bila predstavljena številna Rutarjeva dela. V tolminskem muzeju pa smo bili prijetno presenečeni nad zbirko, ki jo vodi Marija Rutarjeva.

Drugi dan, v nedeljo 10. oktobra je bil namenjen odkritju spomenika Simona Rutarja, ki ga je naredil goriški kipar Rafael Nemeč in nadvse posrečenemu izletu v Baško grapo in Rut.

Vsa predavanja bodo objavljena v prihodnji številki Goriškega letnika.

Monika Šašel

(... ki sta bili zasnovani s stališča folkloristike) VV, ki pa je (še) kasneje spoznal, da ne sodita med druge in da je zato bila potrebna nova. Vsi, ki so sodelovali pri izdelavi vprašalnic, se morda še spominjajo, da smo na prvem delovnem sestanku (o tem bržkone govori zapisnik s prvega sestanka) pregledali, poleg drugih, tudi tri vprašalnice: V. Vodušek, Petje—pevci—pesmi, J. Strajnar, Ljudska glasbila—godci—godčevstvo, M. Ramovš, Ljudski plesi. Takrat so nekateri kolegi imeli pripombe in predlagali dopolnila k naštetim vprašalnicam, ki smo jih avtorji tudi upoštevali. Manjkal pa je uvod. Skupen dogovor vseh treh avtorjev (VV, JS, MR) je bil, da naj bi VV napisal enoten uvod k vsem trem vprašalnicam. Ta uvod se je dolgo rojeval. Rodil pa se ni samo uvod, temveč nova, združena vprašalnica (43.—44.) z naslovom Glasba. Ne vem, če je še kje navada, da lahko član uredniškega odbora samovoljno izloči že sprejeto vprašalnico in napiše novo ne da bi avtorju „odklonjene“ (?) vprašalnice kdaj vsaj z besedico to omenil in utemeljil! Resnici na ljubo moram zapisati, da mi je avtor nove vprašalnice, na moje vprašanje kdaj bodo izšle naše vprašalnice, pokazal 14. marca 1977 svojo, če bi morda imel kakšno pripombo. Takrat je bil X. zvezek že v tisku! Vprašalnice smo torej spoznali šele, ko je bila že natisnjena, medtem ko smo o vseh drugih skupno razpravljali na delovnih sestankih vseh sodelavcev. Toliko v pojasnilo k opombi pri vprašalnici 43.—44. Glasba, avtorja V. Voduška. O novi vprašalnici, ki ni... zasnovana s stališča folkloristike... pa samo to: za glasbo ima vsega skupaj 50 vprašanj (Petje doma, v družbi —8; Pevski zbori —10; Instrumentalna igra —9; Godba na pihala —5; Novejši polpoklicni ansambli —4; Poslušanje in vrednotenje glasbe —14), medtem ko jih isti avtor „spravi skupaj“ 81 za Vrtnarstvo in 77 za Sadjarstvo!

Julijan Strajnar

polemika

OPOMBA K OPOMBI

Sredi aprila je izšel X. zvezek vprašalnic (Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja, Vprašalnice X. Ljubljana 1977), ki vsebuje vprašalnice od zaporedne številke 40 do 46. Med njimi je 43.—44. Glasba, avtor: Valens Vodušek, na zadnji strani vseh doslej izišlih zvezkov pa piše 43. Petje—pevci—pesmi in 44. Ljudska glasbila—godci—godčevstvo. Za pojasnilo je pod naslovom 43.—44. Glasba opomba (bržkone je avtor opombe VV in ne uredniški odbor?), kjer piše, citiram: „Ta vprašalnica nadomešča prvotno predloženi dve o petju, pevcih, pesmih in o ljudskih glasbilih, gocih, gočevstvu, ki sta bili zasnovani s stališča folkloristike in ki bosta objavljeni drugje.“ (Kje? Kdaj? Čemu?) To opombo lahko razumemo tako, da je bil avtor obeh omenjenih vprašalnic

PRIPOVEDI IZ BREGINJSKEGA KOTA

Kaku je Brgin nastau

Ti prvi so tel lip kri — dolinco, k jo vokov en vokov vobdajajo robi — vodkril Nadižuci, k so gledali prostor, kir b naredli planno.

Kar so pršli tle gor, jn je blo takoj taku lepu, de so kar takoj staje postavli en prgnali gor žvino. Blo pa je prec deleč, zatu so se dni kar za zmiran tle nasilili en redili dost dost žvine. Zazidali so vas, kar pa tle vokov ni blo majdnega patoka, vodo pa so nucali, so šli en vobrnili patok Bilo dou skuz vas. Prej je potok teku dou za Snažet, skuz Jamnik en se iztiku dou u Nadižo tan pr konfinu, k je blo konc brginskega sveta. Voda pa ni mogla takoj predrit en žej so se judi ustrašili, da jh zalije, en je ratalo jezaro. Molili so en Bug jh je uslišu en voda je predrla en se zlila buj nizko dou u Nadižo.

Seda so mil judi še vodo en vas se je buj n buj širila. Zmanjkalo jn je snažeti en so šli še ti za Brdo en tan u Płazih naredili planno.

Brginci en Sajani

Za Brginc, k so mil vas tle pod Brigian, so vod enkod pršli tud Sajani en zazidali Sadlo, k je konfinalo .z Brginan. Hmal so se začel krigat za svit. Brginci pa niso bli taku grdi en Sajani, k so spoznal, de se z njim ne bojo tukli, so žej pršli gor na Grumark en začeli partit njive, k so jh prej vobdalvali Brginci. Ti pa so žej bgnali žvino en vce vnz hliva en se z njim vodpravli ti v Plazi. Tam so mili planno, kar ni blo tle vokov dost sveta za vso žvino. Kar pa je žvina pršla gor na Kladje, ni tila naprej — Marija ji ni pustla naprej. Ker žvina ni en ni tila naprej en je silla nazaj, so murli tud judi nazaj, kr so pač vod žvine živil. Taku so pršli nazaj dou u vas en Sajani, k niso čakal ki tacga, so se ustrašli, niso pa še tili jt. Zat so jh Brginci naznanli cesarju en gor so jh tu bukve zapisal, de so puntari.

Kaku je jau daseti brat

U starh časah je šou ti za Brigian daseti brat en je tu prit tu kejšno vas, da ga prenočjo. Kar je zagledu Brgin pa ni dou paršu, pač pa je jau, de dou tako vas na gre, kar je tle sama hudobija en nevošljivost en zarad teh slabusti bo vas uničena. Judi so se ustrašli en začeli molit, da nej jh Buh prevarje. Seda pa, k so genjali še molit, je Buh potres poslu, de je bla vas z zemjo zglihana. Tu je vse zarad hudobije, k je enkrat ni blo.

Povedala Gabrijela Školč iz Breginja,
zapisala Andrijana Tonkli dec. 1976

Kako so nastale Logje

Stare ljude pravjo, d je enkrat prad dost let nazaj blo tle jezero, kar nam dakazauajo dve valike kjuke, k so še dans zabite na dno skalo gor na hribò, k s kliče Praddò, kamr so zapenjal čoune.

Pršò je valem potres en jezero je zginlo. Tan, kjer je blo jezero, je potn ratala raunica, k so jo kličal Log. An tas tega jmen je potn ratalo jme Logje. Kar je jezero odtaklo, je pod vasjo začela teč reka Nadiža, k jo prej ni blo. Dnega človeka je nanaslo tle u naš kre en se je uredò bivališče u čokò (štoru). Tistmò delò vasi prabjo Čok ali Čokarje, dele vasi so še Rose, Končanjane an Brežane.

Kocova jama

Čez reko Nadižo stoji most, k ga je zgradla Napoleonova vojska, zato ga tod kličajo Napoleonò most. Zrauan mosta je dna jama, k je prabjo Kocova jama. Enkrat je dna žana, k so je praule Kriua pèta, prarokvala, d je tu tel jam zlatò. Kriua pèta se je prkazuala prad jamo le vob sončneh dneih an je govorla: „Kopajte, kopajte, bogat bote!“ An res, začel so kopat en vidal, d je tist rmen luknjast kaman; kar so misenle, d je zlatò, so kopal naprej, d je bla žej pracejšna jama. Pod telo jamo je bla voda, an dnemo kopačò se je udrlo, d ga je kar poždrlo, an se ni maj bič vrnò. An vod tistga cajta se ni majdan bič upò h tiste jam, zato k so govorle, d tist, k pride mimo jame, ga poždare Kriua pèta.

Prable so tod, d je bla Kriua pèta zlo bogata, d jo je celò dan moš vidò, kar je štela saude; an kar jh je praštela, jeh je dela nazaj to Kocovo jamo, ma d je še zmkalo prastora za use saude, kej d jh je mela an d je

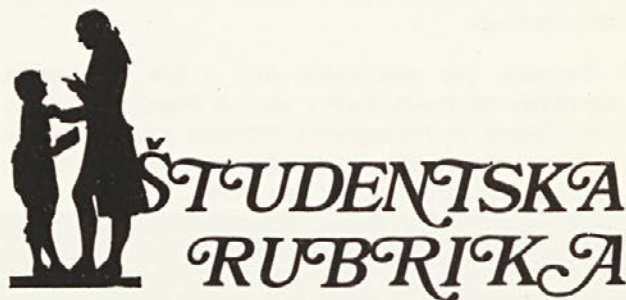
morla začet kopat novo jamo, k je tod lih tan zrauan ta druge jame.

Povedala 68-letna Hedvika Ferlikar z Logja,
zapisala Silva Rosič dec. 1976

Star sedlo

Star sedlo (Staro selo) je t prvo blo tan u Molid, kjer so zdej velike skale. Bla je zlo bogata vas, d so matere otrokom s kruhm rit brisale. Buh jh je štrafau, d je nastau potres an od Mtjurja se je odtrgu rob en se sesu na vas en jh pogubu. Tan u Molid imajo dons kače suoij grad.

V Starem selu slišala in zapisala
dec. 1976 Silva Uršič

9. SEMINARIUM ETHNOLOGICUM, PRIJEPOLJE, 8.—18. 9. 1976

Deveto mednarodno srečanje študentov etnologije in etnologov, Seminarium Ethnologicum, je bilo od 8. do 18. septembra 1976 v Prijepolju.

Po odpovedi Debrecena na Madžarskem je organizacijo seminarja v zadnjem trenutku prevzela Jugoslavija, natančneje, katedre za etnologijo na filozofskih fakultetah v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani.

Prijepolje, ki leži na tromeji Srbije, Črne gore, Bosne in Hercegovine, je bilo izbrano za gostitelja seminarja iz več vzrokov. Mesto je že nekaj let pokrovitelj socioloških posvetovanj „Dani Sretena Vukosavljevića“, imenovanih po njihovem rojaku, na katerih sodelujejo tudi etnologi. Srednje Polimlje, v katerem leži Prijepolje, je stičišče dveh kultur, muslimanske in pravoslavne. Tu se je ohranilo mnogo arhaičnega iz vseh področij ljudskega življenja iz časa Ilirov, Keltov, Rimljanov, srbske srednjeveške držve, turških časov in nadvlade Avstroogrske.

Kot je dejal v uvodnem govoru, Dr. Petar Vlahović, je bil glavni namen seminarja spoznati življenje prebivalstva Polimlja na vseh področjih ljudske kulture, na drugi strani pa zblíževanje med študenti iz različnih univerzitetnih centrov in posvetovanje z domačimi in tujimi profesorji.

Iz Slovenije se je udeležilo seminarja pet etnologov: Duša Krnel—Umek, Mojca Ravnik, Janez Bogataj, Tone Petek, Zmagò Šmitek in sedem študentov etnologije: Ralf Čeplak, Zvezda Delak, Inja Jugovec, Maja Milčinski, Boris Mravlje, Zora Pavlin in Zora Žagar.

Po otvoritvenih govorih Branka Zejaka, sekretarja ZIS občine Prijepolje in dr. Petra Vlahovića, je sledila razdelitev udeležencev po skupinah, ki so na terenu pod vodstvom mentorjev raziskovale naslednje teme: Poljedelstvo (mentor dr. Mirko Barjaktarović), Noša in notranja oprema (mentor dr. Djurdjica Petrović), Stavbarstvo (mentor mag. Saša Muraj), Delovne in letne šege (mag. Duša Krnel—Umek), Družina, socialna kultura (dr. Nikola Pavković).